

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozlowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Legutko (eds.): *Probleme der relativen und absoluten Chronologie von der Laténezeit bis zum Frühmittelalter*. Kraków, 23–54.

- Gupte, O. 1998:** Die Knieförmig gebogene Fibeln der älteren römischen Kaiserzeit-Forschungsgeschichte und Forschungsstand. In: J. Kunow (ed.): *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren*. Internationale Arbeitstagung 25.–28. Mai 1997 in Kleinmachnow, Land Brandenburg. Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5. Wünsdorf, 203–212.
- Kellner, H. J. 1976:** Die Sigillata 1969; In: Christlein, R., Czysz, W., Garbsch, J., Kellner, H.-J., Schröter, P. 1976: Die Ausgrabungen 1969–1974 in Pons Aeni. *Bayerische Vorgeschichtsblätter* 41, 48–80.
- Klanicová, S. 2007:** Nové poznatky o importu terra sigillata na Moravě; In: E. Droberjar, O. Chvojka (eds.): *Archeologie barbarů 2006*. Příspěvky z II. protohistorické konference České Budějovice, 21.–24. 11. 2006, Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Supplementum 3/I, České Budějovice, 175–194.
- Kolník, T. 1965:** K typologii a chronologii niektorých spôň z mladšej doby rímskej na juhozápadnom Slovensku. *Slovenská archeológia* 13, 183–230.
- Kovrig, I. 1937:** *Die Haupttypen der kaiserzeitlichen Fibeln in Pannonien*. Dissertationes Pannonicae ser. II. 4. Budapest.
- Maćzyńska, M. 2001:** Das Verbreitungsbild der Fibel A 67/68 und A 68 im Barbaricum. *Slovenská archeológia* 49, 165–179.
- Peškař, I. 1972:** *Fibeln aus der römische Kaiserzeit in Mähren*. Praha.
- Schulze, M. 1977:** *Die spätkaiserzeitlichen Armbrustfibeln mit festem Nadelhalter*. Antiquitas Bd. 19. Bonn.
- Svoboda, B. 1948:** Čechy a římské imperium. *Sborník Národního musea v Praze II, řada A-historická*, Praha.
- Tejral, J. 1998:** Die Grundprobleme der kaiserzeitlichen Fibelforschung im nordanubischen Raum. In: J. Kunow (ed.): *100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren*. Internationale Arbeitstagung 25.–28. Mai 1997 in Kleinmachnow, Land Brandenburg. Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5, Wünsdorf, 387–398.
- Tejral, J. 1999:** Die Völkerwanderungen des 2. und 3. Jhs und ihr Niederschlag im archäologischen Befund des Mitteldonauraumes. In: J. Tejral (ed.): *Das mitteleuropäische Barbaricum und die Krise der römische Weltreiches im 3. Jahrhundert*. *Spisy Archeologického ústavu AVČR Brno* 12, 137–213.
- Tejral, J. 2006:** Die germanische Giessereiwerkstatt in Pasohlávky (Bez. Břeclav). Ein Beitrag zur Frage der Fernhandels- und Kulturbeziehungen nach den Markomannenkriegen. *Památky archeologické* 97, 133–170.
- Zeman, J. 1961:** *Severní Morava v mladší době římské, Problémy osídlení ve světle rozboru pohřebiště z Kosteletce na Hané*. Praha.

Resumé

Dyjákovice (district of Znojmo), „Pod kanálem“. Roman period. Settlement. Surface research.

Bronze artifacts were collected by a surface survey. The finds are dated back to the phases B1c–C2. Most of them belong to the late Roman period (stages C1, C2).

HOLASOVICE (OKR. OPAVA)

Trat' neznámá. Mladší a pozdní doba římská. Sídliště. Povrchový sběr.

V rámci rekognoskace terénu na pravém břehu řeky Opavy byl sledován prostor na východním okraji katastru Holasovic. Při sběru na zoraných polích na úpatí Hrabalova kopce, v místech vymezených silnicí Opava–Krnov a souběžnou železniční tratí, byly zjištěny nečetné a na velké ploše rozptýlené stopy osídlení reprezentované drobnými zlomky keramiky. Na stejných místech byly v minulosti realizovány průzkumné akce A. Brachtla a J. Pavelčíka (1989); tehdy zde bylo prokázáno osídlení z několika období pravěku, doby laténské, doby římské a také ze středohradištního období.

V průběhu sběru byla větší koncentrace keramiky konstatována pouze na nevýrazné vyvýšenině v těsném sousedství katastrální hranice Holasovic a Držkovic. Mezi drobnými zlomky keramiky se podařilo identifikovat několik střepů z nádob modelovaných v ruce nebo vyrobených na hrnčířském kruhu, u nichž lze konstatovat příslušnost ke keramice przeworské kultury, s datováním do období, které zahrnuje mladší a pozdní dobu římskou.

Podobné výsledky přinesl sběr, jenž proběhl ve stejném prostoru v souvislosti s identifikací míst, v nichž byly v letech 1970 a 1976 zkoumány V. Šikulovou dvě hrnčířské pece z doby římské (Šikulová 1971, 1978). Jedna z pecí se nalézala v katastru Holasovic a druhá v její blízkosti, na parcele náležející už do katastru obce Neplachovice.

Překvapující je výskyt značně omletých a zcela miniaturních zlomků keramiky, jaké byly získány v průběhu průzkumů. Zjištěnou skutečnost lze zřejmě připisat na vrub technickým prostředkům, které jsou užívány při obdělávání polí – dokonce ani v místech, kde byla kultivací narušena kulturní vrstva a zjevně naorány výplně zahloubených objektů, se nepodařilo získat větší střepy.

Ondrej Šedo

Literatura

- Pavelčík, J. 1989:** Pravěké lokality u Holasovic. *Přehled výzkumů* 1986, 95–96.
- Šikulová, V. 1971:** Záchrané výzkumy na přestavbě státní silnice Opava–Krnov (okr. Opava). *Přehled výzkumů* 1970, 146.
- Šikulová, V. 1978:** Hrnčířská pec z doby římské v Holasovicích, okr. Opava. *Přehled výzkumů* 1976, 51–52.

Resumé

Holasovice (Bez. Opava). Bei der Forchungen in Holasovice wurden die Spuren einer Besiedlung festgestellt,

die den Przeworsk-Kultur angehören. An Ort der Kumulation von Funden wurden die Scherben von den handgefertigten Gefäßen und auch auf einer Töpferscheibe formierten Gefäßen angesammelt, die in der jüngeren und späten römischen Kaiserzeit zu datieren sind.

HRUŠOVANY U BRNA (OKR. BRNO-VENKOV)

„U tří mostů“. Starší doba římská (2. st.). Sídliště. Záchranný výzkum.

Při stavbě silničního obchvatu obce Hrušovany u Brna bylo v polní trati „U tří mostů“ porušeno sídliště ze starší doby římské. Lokalita se nachází na severním okraji intravilánu obce po obou stranách podchodu cesty a toku Šatavy pod železniční tratí. Na ZM ČR 1:10 000, list 24-34-24, určuje její polohu linie mezi body vzdálenými 420, 455 mm od Z s.č. a 204, 199 mm od J s.č.

V průběhu ZAV bylo prozkoumáno celkem dvacet zahloubených objektů, z toho čtyři půdorysy obdélných chat s kůlovou konstrukcí a tří jejich částí. Na ploše výzkumu byla v délce cca 26 m zachycena část hlínku (K 518), přesahující na obou stranách šířku skrývky. V jeho výplni bylo nalezeno množství keramického materiálu včetně zlomků terra sigillata a pomocí detektoru kovů byl získán značný počet předmětů ze železa, barevného a drahého kovu, včetně ostruhy, spon, pancířových šupin a mincí. Do vrstev vyplňujících K 518 byla zapuštěna pec s neporušeným kruhovým roštem (K 517) a vypáleným topným kanálem.

Martin Geisler

Resumé

Hrušovany u Brna (Bez. Brno-venkov). „U tří mostů“. Ältere Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“. Pozdní doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od března do července a v listopadu 2008 proběhla 2. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 2185 objektů (celkem 3635) LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické kultury, platěnické kultury, z pozdní doby římské a 60 hrobů na pohřebištích KZP, velatické kultury a ze střední doby hradištní. Lokalita leží na jižním svahu mírného návrší východně od Hulína, ohraničeného na severu říčkou Rusavou a na jihu potokem Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě ZM 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.: J s.č. – 105 mm : 245 mm, 203 mm : 172 mm, 196 mm : 220 mm.

Další poznatky přinesl výzkum 5 nových objektů (celkem 12) v centrální části lokality. Germánské objekty jsou roztroušené na poměrně velké ploše. Zajímavý je nález zahloubené chaty, pozůstatku pece a obdélného ohniště vyplněného kameny. Obdélná chata s rozměry 4,08 ×

3,27 m byla zahloubena 0,6 m do podloží. Konstrukce tvoří jednak dvě sloupové jamky umístěné uprostřed delších stran na dně chaty držících střechu a jednak náznak dalších čtyř jamek zapuštěných do stěn v rozích. Keramický soubor je datován do zlechovského horizontu (2. pol. 4. stol.).

Marek Kalábek, Pavlína Kalábková, Jaroslav Peška

Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž). „Višňovce“. Jüngere Römische Kaiserzeit. Rettungsgrabung.

JOSEFOV (OKR. HODONÍN)

„Dily u Nechor“. Doba římská. Sídliště-pohřebiště (?). Povrchový sběr.

Na jaře roku 2005 byla na katastru obce Josefov nalezena detektorem kovů bronzová/mosazná atáša (Obr. 5). Místo objevu se nacházelo za říčkou Prušánkou u remízku nedaleko sochy sv. Vendelína, tzn. na jv. hranici parcely č. 767. Nález je částečně poškozen ohněm a není kompletně zachován. Z opěrky vědra se nám do dnešních dnů zachovala pouze maska a ouško, chybí postranní výběžky-trny a půlkruh umístěný pod masku. Fragment atáša měří na délku 5 cm a na šířku 3,5 cm, délka vlastní masky je 2,5 cm a šířka je 2,5 cm. Podle nevýrazných a zhrubých rysů tváře atáša náleží k pozdním opěrkám typu Dolle-rup C–D (Poulsen 1991, 220–221, Abb. 19, 21), které jsou připevňovány k vědrům typu E 27/28 (Tejral 1970, 398). Pro tyto příklady je typická především absence oblíbené kompozice (protomy, maska, palmeta), jež byla častá u starší formy atáší již od zlomu letopočtu. Zachovaná zůstává maska, protomy byly přeměněny na dva ostré trny nebo křídla a z palmety zbyl již pouze půlkruh.

Vzhledem k nálezovým okolnostem artefaktu jsme v případě datace omezení především na srovnávací analýzu. Z Moravy známe tento typ atáší z hrobu č. 8 v Šitbořicích (Pernička 1966, Taf. VI: 3; Tejral 1967, 88, 128; Droberjar, Kazdová 1993, 108, 109, 110, 146, Taf. 3: 5). Celek je datován do stupně B2/C1 (Droberjar, Kazdová 1993, 144; Tejral 1999, 178, Abb. 29). Podobné kusy jsou také zastoupeny ve slovenském materiálu: máme zde na mysli atáší z Bratislavy (Pichlerová 1992, 102, obr. 5: 4), o které nemáme bohužel bližší nálezové informace, a nový nález z rozrušených hrobů v Zohoru (Elschek 2002, 248, Abb. 4: 9). Z českého prostředí lze k tomuto typu přiřadit opěrky z Lisovic (Sakař 1970, 32, pl. X: 1; Motyková-Šneidrová 1967, 27; Karasová 1998, 15, Abb. 9b, Taf. VII: 1c, 1b). V Sakař (1981, 231; 1991, 23) řadil vědro z Lisovic do 1. poloviny 2. století. Autor předpokládal, že bylo vyrobeno na konci 1. století a vloženo do země na počátku století 2. Tento názor o časně výrobě věder typu E 27/28 naráží na skutečnost, že v období kolem zlomu 1. a 2. století ještě plně kvetla produkce věder typu E 25/26, která jsou zřejmě starší a svým vyhotovením kvalitnější, rovněž atáša na lisovické nádobě nelze srovnávat s kusy typu Dolle-rup A, B.